

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની ઉચ્ચ અદાલતમાં

આર/ક્રિમિનલ રિવિઝન એપિલિકેશન (સબોર્ડિનેટ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા

આદેશ સામે) નંબર ૨૬૨૭/૨૫૫

સાથે

આર/ક્રિમિનલ રિવિઝન એપિલિકેશન નંબર ૪૯/૨૦૨૬

સાથે

આર/ક્રિમિનલ રિવિઝન એપિલિકેશન નંબર ૧૩૩/૨૦૨૬

સાથે

આર/ક્રિમિનલ રિવિઝન એપિલિકેશન નંબર ૨૬૨૬/૨૦૨૫

સાથે

આર/ક્રિમિનલ રિવિઝન એપિલિકેશન નંબર ૨૨૬/૨૦૨૬

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ પી. એમ. રાવલ

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા.	ના.
	√	

=====

કાર્તિકભાઈ જશુભાઈ પટેલ

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર (ઓ) નંબર ૧ માટે શ્રી અજ એચ. મુર્જની (૧૩૩૫૬) સાથે શ્રી જે.

એમ. પંચાલ, સિનિયર એડવોકેટ

સામાવાળા (ઓ) નંબર ૧ માટે શ્રી રોહલ રાવલ સાથે શ્રી હાર્દિક દવે, એ. પી.

પી.

=====

કોરમ:માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ પી. એમ. રાવલ

તારીખ:૦૫/૦૩/૨૦૨૬

મૌખિક ચુકાદો

૧. ક્રિમિનલ રિવિઝન એપિલકેશન નંબર ૨૨૬/૨૫૫ માં અરજદાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે સુધારાનો મુસદ્દો રજૂ કર્યો છે. ડ્રાફ્ટની દ્રષ્ટિએ પણ આની મંજૂરી છે. સુધારા તાત્કાલિક હાથ ધરવામાં આવશે.

૨. નિયમ, તાત્કાલિક પરત કરી શકાય તેવો. લર્નડ એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર પ્રતિવાદી-રાજ્ય માટે નિયમની નોટિસની સેવાને માફ કરે છે.

વાસ્તવિક પૃષ્ઠભૂમિ:

૩. પુનરાવર્તન અરજીઓનું વર્તમાન જૂથ ૬ ક્લી એડિશનલ સેશન્સ જજ, અમદાવાદ દ્વારા પસાર કરાયેલા એક સામાન્ય આદેશમાંથી ઉદ્ભવે છે, જેમાં વર્તમાન અરજદારો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી અરજીઓ (i) ભારતીય નાગરિક સુરક્ષા સંહિતા, ૨૦૨૩ (બી. એન. એસ. એસ.) ની કલમ ૨૫૦ હેઠળ ડિસ્ચાર્જ અરજીઓ દાખલ કરવામાં વિલંબની માફી અને (ii) કથિત ગુનાઓમાંથી મુક્તિ, નકારી કાઢવામાં આવી હતી.

૪. ફરિયાદી પક્ષનો કેસ, ટૂંકમાં, એ છે કે અરજદારો-ડિરેક્ટર, નોન-એક્ઝિક્યુટિવ ડિરેક્ટર, ચીફ એક્ઝિક્યુટિવ ઓફિસર અને મેડિકલ પ્રેક્ટિશનર્સ

જે ખ્યાતિ હોસ્પિટલ, અમદાવાદ સાથે સંકળાયેલા છે-એકબીજા સાથે કથિત સંડોવણીમાં, પ્રધાનમંત્રી જન આરોગ્ય યોજના (પીએમ-જેએવાય) હેઠળ આર્થિક લાભ મેળવવા માટે ગુનાહિત કાવતરું ઘડ્યું હતું.એવો આક્ષેપ કરવામાં આવે છે કે દર્દીઓને તબીબી જરૂરિયાત વિના એન્જીયોગ્રાફી અને એન્જીયોપ્લાસ્ટી પ્રક્રિયાઓમાંથી પસાર થવા માટે પ્રેરિત કરવામાં આવ્યા હતા, જેમાં ભય પેદા કરવા અને સંમતિ મેળવવા માટે ભ્રામક અથવા ખોટા તબીબી રેકૉર્ડ તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા; અને તેના પરિણામે બે દર્દીઓ મૃત્યુ પામ્યા હતા.

૫. આ આક્ષેપોના આધારે, ભારતીય ન્યાય સંહિતા, ૨૦૨૩ (બી. એન. એસ.) ની કલમ ૧૦૫, ૧૧૦, ૩૩૬ (૨), ૩૩૬ (૩), ૩૪૦ (૧), ૩૪૦ (૨), ૩૧૮ અને ૬૧ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાઓ માટે વસ્ત્રપુર પોલીસ સ્ટેશન, અમદાવાદ શહેરમાં ૧૩/૧૧/૨૦૨૪ તારીખની એફ. આઈ. આર. સીઆર નંબર ૧૧૧૯૧૦૨૦૨૪૦૪૭૮/૨૪૨૪ નોંધવામાં આવી હતી.તપાસ પૂર્ણ થયા પછી, આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું અને આ કેસ, ખાસ કરીને સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા સુનાવણીપાત્ર હોવાથી, બી. એન. એસ. એસ. ની કલમ ૨૩૨ હેઠળ કરવામાં આવ્યો હતો.

૬. ત્યારબાદ અરજદારોએ બી. એન. એસ. એસ. ની કલમ ૨૫૦ હેઠળ રજા માંગતી અરજીઓને પ્રાધાન્ય આપ્યું હતું. કેટલીક બાબતોમાં, ડિસ્ટ્રીક્ ડિસ્ટ્રીક્ અરજીઓ સમર્પણની તારીખથી સાઠ દિવસના નિર્ધારિત સમયગાળાની બહાર દાખલ કરવામાં આવી હોવાથી, વિલંબની માફી માટે નીચે વિગતવાર અલગ અરજીઓ પણ દાખલ કરવામાં આવી હતી.વિદ્વાન સત્ર ન્યાયાધીશે વિલંબ માફીની અરજીઓને નકારી કાઢી હતી અને પરિણામે, ડિસ્ટ્રીક્ અરજીઓને ધ્યાનમાં લેવાનો ઇનકાર કર્યો હતો.તેનાથી વ્યથિત થઈને, વર્તમાન સુધારાઓને વિગતવાર તરીકે પસંદ કરવામાં આવે છે

નીચે:

સીઆર	સત્રોનો	અરજદાર	વિવાદિ	આંક	પસાર	અરજી	પ્રતિબ	ડિસ્ટ્રી
આર એ	કેસ	રજું	ત	ની	થયા.	માટે	દ્વ	ર્જ
નંબર	નંબર	નામ	હુકમની	નીચે			કાર્યવા	અરજી
		અને	તારીખ	પસાર			હી પૂર્ણ	દાખલ
		સ્થિતિ		થયું			થઈ	કરવામ
							(વિવા	ાં
							દિત	આવી
							આદેશ	(આક્ષે
							મુજબ)	પિત

								આદેશ મુજબ)
૨૬૨૭ /૨૦૨ ૫	૧૨૮/ ૨૦૨૫	કાર્તિક ભાઈ જશુભા ઈ પટેલ (નિર્દેશ ક)	૨૦/૧ ૨/૨૦ ૨૫	૯૧ & ૯૨	૬ ઢી એડિશ નલ સેશન્સ જજ, અમદા વાદ.	કન્ડોને શન અને ડિસ્ચા ર્જમાં વિલંબ	૦૯/૦ ૬/૨૦ ૨૫	૦૭/૧ ૧/૨૦ ૨૫
૪૯/૨ ૦૨૬	૩૧/૨ ૦૨૫	સંજય ભાઈ મુલજિ ભાઈ પટોલિ યા (ડૉક્ટ ર)	૧૨/૧ ૨/૨૦ ૨૫	૮૦	=	ડિસ્ચા ર્જ	૧૩/૦ ૨/૨૦ ૨૫	૨૯/૦ ૮/૨૦ ૨૫
૧૩૩/ ૨૦૨૬	૩૧/૨ ૦૨૫	રાહુલ રાજેન્દ્ર	૧૯/૧ ૨/૨૦ ૨૫	૭૬	=	ડિસ્ચા ર્જ	૧૩/૦ ૨/૨૦	૧૪/૦ ૮/૨૦

		કુમાર જૈન (સીઈ ઓ)					રૂપ	રૂપ
૨૨૬/ ૨૦૨૬	૩૧/૨ ૦૨૫	રાજેશ્રી પ્રદીપ કોઠારી (નોન - એકિઝ ક્યુટિવ પુમન ડિરેક્ટર)	૧૨/૧ ૨/૨૦ રૂપ	૭૭	=	ડિસ્ટ્રી જર્	૧૩/૦ ૨/૨૦ રૂપ	૨૮/૦ ૮/૨૦ રૂપ
૨૬૨૬ /૨૦૨ ૫	૧૨૮/ ૨૦૨૫	કાર્તિક ભાઈ જશુભા ઈ પટેલ (નિર્દેશ)	૨૦/૧ ૨/૨૦ રૂપ	૮૧ & ૮૨	=	કન્ડોને શન અને ડિસ્ટ્રી જર્માં	૦૮/૦ ૬/૨૦ રૂપ	૦૭/૧ ૧/૨૦ રૂપ

		ક)				વિલંબ		
--	--	----	--	--	--	-------	--	--

રજૂઆતો:

૭. સાંભળ્યું, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી જે. એમ. પંચાલ, શ્રી અજ્ઞ એચ. મુરજાની સાથે હાજર થયા, કિમિનલ રિવિઝન એપ્લિકેશન નંબર ૨૬૨૭ અને ૨૬૨૬/૨૦૨૫ માં અરજદારના વિદ્વાન વકીલ, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી એન. ડી. નાનાવતી, કિમિનલ રિવિઝન એપ્લિકેશન નંબર ૧૩૩/૨૦૨૬ માં અરજદારના વિદ્વાન વકીલ શ્રી જિગ્નેશકુમાર પી. પાંડવ સાથે હાજર થયા, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર જોશી, કિમિનલ રિવિઝન એપ્લિકેશન નંબર ૪૮/૨૦૨૬ માં અરજદારના વિદ્વાન વકીલ શ્રી રાહુલ ધોળકિયા સાથે હાજર થયા, કિમિનલ રિવિઝન એપ્લિકેશન નંબર ૨૨૬/માં અરજદાર માટે વિદ્વાન વકીલ શ્રી અંકિત શાહ ૨૦૨૬ અને વિદ્વાન સરકારી વકીલ શ્રી હાર્દિક દવે, શ્રી રોહન રાવલ સાથે હાજર થયા, સામાવાળા માટે વધારાના સરકારી વકીલ-રાજ્ય શીખ્યા.

પોતાની અરજીઓ અંગે:

(અ) મુક્તિ મેળવવાની મર્યાદા અને અધિકાર અંગે:

૮. અરજદારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે વિવાદિત આદેશો પર હુમલો કર્યો છે અને દલીલ કરી છે કે વિદ્વાન સત્ર ન્યાયાધીશે વિલંબ માફીની અરજીઓને નકારી કાઢવામાં અતિ-તકનીકી અભિગમ અપનાવ્યો હતો અને આમ કરતી વખતે, કાર્યવાહીના કેસની ગુણવત્તામાં અનિવાર્યપણે પ્રવેશ કર્યો હતો.

૯. પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર જોશીએ રજૂઆતને આગળ ધપાવી છે કે બી. એન. એસ. એસ. ની કલમ ૨૫૦ (૧) આરોપીને સમર્પણની તારીખથી સાઠ દિવસની અંદર ડિસ્ચાર્જ માટે અરજીને પ્રાધાન્ય આપવાનો અધિકાર આપે છે જેથી ફરિયાદી પક્ષને તેના કેસને ખોલવા અને સ્ફટિકીકૃત કરવા માટે શરૂ કરી શકાય.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, આ જોગવાઈનો હેતુ ઝડપી સુનાવણી સુનિશ્ચિત કરવાનો છે; જો કે, સાઠ દિવસની અંદર આવા અધિકારનો ઉપયોગ કરવામાં નિષ્ફળતા આરોપીના ડિસ્ચાર્જ માંગવાના મૂળ અધિકારને નાબૂદ કરતી નથી.એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે ડિસ્ચાર્જ એ બંધારણની કલમ ૨૧ હેઠળ નિષ્પક્ષ સુનાવણીની બાંધધરી સાથે આંતરિક રીતે જોડાયેલું છે, અને તેથી, વૈધાનિક સમયગાળાને અધિકારને નાબૂદ કરવા તરીકે ગણવો જોઈએ નહીં.

૯.૧ શ્રી જોશી આગળ રજૂ કરશે કે બી. એન. એસ. એસ. ની કલમ ૨૫૦ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ સુધારેલી જોગવાઈઓ અનુસાર, તે ક્રિમિનલ પ્રોસિજર

કોડ, ૧૯૭૩ની જેમ શબ્દશઃ છે.જો કે, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે બી. એન. એસ. એસ. ની કલમ ૨૫૦ ની પેટા-કલમ (૧) ખૂબ જ શ્રેષ્ઠોલ્લ પર કાર્યવાહી શરૂ કરવાનો વધારાનો અધિકાર પ્રદાન કરે છે.આમ, એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે જૂની સંહિતા હેઠળ પહેલેથી જ આપવામાં આવેલ અધિકાર પણ બી. એન. એસ. એસ. દ્વારા આપવામાં આવ્યો છે, જો કે, બી. એન. એસ. એસ. ની કલમ ૨૫૦ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ, ખૂબ જ શ્રેષ્ઠોલ્લ પર કાર્યવાહી શરૂ કરવાના વધારાના અધિકાર તરીકે, જે આરોપીને દોષિત ઠેરવવાની તારીખથી ૬૦ દિવસની અંદર ડિસ્ચાર્જ માટે અરજી કરવાનું પસંદ કરવાનો અધિકાર આપે છે.

(બી) દસ્તાવેજો પૂરા ન કરવા પર અને અમાન્ય સમર્પણ:

૧૦. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી નિરુપમ નાનાવતીએ વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે બી. એન. એસ. એસ. ની કલમ ૨૩૨ હેઠળ પ્રતિબદ્ધ આદેશને દૂષિત કરવામાં આવ્યો છે કારણ કે તે કલમ ૨૩૦નું સંપૂર્ણ પાલન કર્યા વિના પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.એ તરફ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું છે કે કેટલાક દસ્તાવેજો, જે શરૂઆતમાં પૂરા પાડવામાં આવેલા આરોપપત્રના દસ્તાવેજોના ભાગ ન હતા, તે આરોપમુક્તિની અરજીઓની સુનાવણીના તબક્કે ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા રજૂ

કરવામાં આવ્યા હતા અને જવાબમાં તેના પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો.તેથી એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે:

(૧) દસ્તાવેજો પૂરા પાડવાના તબક્કે કલમ ૨૩૦નું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું;

(૨) પરિણામે, કલમ ૨૩૨ હેઠળના સમર્પણને ખામીયુક્ત ગણવામાં આવે છે;

(૩) કલમ ૨૪૯ હેઠળ કેસ ખોલવાને પણ દૂષિત કરવામાં આવે છે કારણ કે ફરિયાદી પક્ષે મૂળ રેકૉર્ડનો ભાગ ન હોય તેવી સામગ્રી પર આધાર રાખવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો; અને

(૪) ક્રમિક તબક્કે આવા બિન-પાલનથી આરોપીઓને પૂર્વગ્રહ થયો છે, જે મુક્તિના અર્થપૂર્ણ વિચારના તેમના અધિકારને અસર કરે છે.

રાજ્ય તરફ :

૧૧. લર્નડ પબ્લિક પ્રોસીક્યુટરે સુધારાનો વિરોધ કર્યો છે અને દલીલ કરી છે કે કલમ ૨૫૦ સાથે દિવસની સ્પષ્ટ મર્યાદા નક્કી કરે છે, જે ફોજદારી સુનાવણી

ઝડપી બનાવવા માટે રજૂ કરવામાં આવી છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે મર્યાદા કાયદો જાહેર નીતિ પર આધારિત છે અને માત્ર એટલા માટે તેને હળવો કરી શકાતો નથી કારણ કે આરોપી શ્રેશોલ્ડ પડકાર ઉઠાવવાની ઈચ્છા રાખે છે.

૧૨. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે જો અમુક વધારાના દસ્તાવેજો પછીથી સંદર્ભિત કરવામાં આવ્યા હતા, જ્યાં સુધી ચોક્કસ પૂર્વગ્રહ દર્શાવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી આવા સંદર્ભ પ્રતિબદ્ધતાને અમાન્ય અથવા કાર્યવાહીને રદબાતલ બનાવશે નહીં. વિદ્વાન પી. પી. એ એવી પણ રજૂઆત કરશે કે જ્યારે વિધાનસભાઓએ વૈધાનિક સમયગાળાનો સમાવેશ કર્યો હોય ત્યારે આરોપીઓએ ઉપરોક્ત વૈધાનિક સમયગાળાની અંદર મુક્તિની અરજીને પ્રાધાન્ય આપવું જોઈએ અને તેથી દલીલ કરી હતી કે સુધારા દ્વારા ન તો નવો અધિકાર બનાવવામાં આવે છે અને ન તો મુક્તિનો અગાઉનો અધિકાર નાબૂદ થાય છે પરંતુ જો આરોપી આવા અધિકારનો લાભ લેવા માંગે છે તો મુક્તિના અધિકારનો ઉપયોગ કરવા માટે માત્ર સમયનો સમયગાળો આપવામાં આવે છે.

સ્ટેટ્યુટરી ફેમવર્ક:

૧૩. બી. એન. એસ. એસ. ની કલમ ૨૩૦ આરોપીઓને પોલીસ અહેવાલ અને સંબંધિત દસ્તાવેજો પૂરા પાડવાનો આદેશ આપે છે. કલમ ૨૩૨ જણાવે છે કે

કલમ ૨૩૦નું પાલન કર્યા પછી જ કોર્ટ ઓફ સેશન્સ સમક્ષ સમર્પણ લાગુ કરવામાં આવશે.કલમ ૨૪૯ ફરિયાદી પક્ષનો કેસ શરૂ કરવાનો વિચાર કરે છે.કલમ ૨૫૦ આરોપીને સમર્પણની તારીખથી સાઠ દિવસની અંદર ડિસ્ચાર્જ અરજીને પ્રાધાન્ય આપવા માટે સક્ષમ બનાવે છે.તૈયાર અવલોકન માટે, તે અહીં નીચે કાઢવામાં આવ્યા છે:

૨૩૦. પોલીસ અહેવાલ અને અન્ય દસ્તાવેજોની નકલ આરોપીઓને પૂરી પાડવી.—પોલીસ અહેવાલ પર કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી હોય તેવા કોઈ પણ કિસ્સામાં, મેજિસ્ટ્રેટ વિલંબ કર્યા વિના, અને આરોપીની રજૂઆત અથવા હાજર થવાની તારીખથી ચૌદ દિવસ પછીના કોઈ પણ કિસ્સામાં, આરોપી અને પીડિત (જો વકીલ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવે તો) ને નીચેની દરેકની એક નકલ વિના મૂલ્યે રજૂ કરશે:—

(૧) પોલીસ રિપોર્ટ;

(૨) કલમ ૧૭૩ હેઠળ નોંધાયેલ પ્રથમ માહિતી અહેવાલ;

(૩) કલમ ૧૮૦ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ નોંધાયેલા નિવેદનો, જેમાં પોલીસ અધિકારી દ્વારા કલમ ૧૮૩ની પેટા-કલમ (૭) હેઠળ આવા બાકાત રાખવાની વિનંતી કરવામાં આવી હોય તેવા કોઈપણ ભાગને બાદ

કરતાં, જેની ફરિયાદી પક્ષ તેના સાક્ષી તરીકે તપાસ કરવાની દરખાસ્ત કરે છે;

(૪) કલમ ૧૮૩ હેઠળ નોંધાયેલ કબૂલાત અને નિવેદનો, જો કોઈ હોય તો;

(૫) કલમ ૧૮૩ની પેટા-કલમ (૬) હેઠળ પોલીસ અહેવાલ સાથે મેજિસ્ટ્રેટને મોકલવામાં આવેલ અન્ય કોઈ દસ્તાવેજ અથવા તેના સંબંધિત અર્ક:

પરંતુ મેજિસ્ટ્રેટ, ખંડ (૩) માં ઉલ્લેખિત નિવેદનના કોઈ પણ ભાગને વાંચ્યા પછી અને પોલીસ અધિકારી દ્વારા વિનંતી માટે આપવામાં આવેલા કારણોને ધ્યાનમાં લીધા પછી, નિર્દેશ આપી શકે છે કે નિવેદનના તે ભાગની અથવા મેજિસ્ટ્રેટને યોગ્ય લાગે તેવા તેના ભાગની નકલ આરોપીને આપવામાં આવશે:

વધુમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જો મેજિસ્ટ્રેટને સંતોષ થાય કે આવા કોઈ દસ્તાવેજ વિશાળ છે, તો તે આરોપી અને પીડિતાને (જો વકીલ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવે તો) તેની નકલ રજૂ કરવાને બદલે, ઇલેક્ટ્રોનિક માધ્યમો દ્વારા નકલો રજૂ કરી શકે છે અથવા નિર્દેશ આપી શકે છે કે તેને

ફક્ત વ્યક્તિગત રીતે અથવા અદાલતમાં વકીલ દ્વારા તેનું નિરીક્ષણ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે:

પરંતુ એ પણ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે ઇલેક્ટ્રોનિક સ્વરૂપમાં દસ્તાવેજોના પુરવઠાને યોગ્ય રીતે રજૂ કરાયેલ ગણવામાં આવશે.

૨૩૨. જ્યારે અપરાધની સુનાવણી માત્ર તેના દ્વારા જ થઈ શકે છે ત્યારે સત્ર અદાલતને કેસ સોંપવો.—જ્યારે પોલીસ અહેવાલ પર અથવા અન્યથા દાખલ કરવામાં આવેલા કેસમાં, આરોપી મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ હાજર થાય છે અથવા તેને લાવવામાં આવે છે અને મેજિસ્ટ્રેટને એવું લાગે છે કે ગુનાની સુનાવણી ફક્ત સત્ર અદાલત દ્વારા જ થઈ શકે છે, ત્યારે તે –

(એ) કલમ ૨૩૦ અથવા કલમ ૨૧૧ની જોગવાઈઓનું પાલન કર્યા પછી સત્ર અદાલતમાં કેસ દાખલ કરવો અને જમીન સંબંધિત આ સંહિતાની જોગવાઈઓને આધીન રહીને, જ્યાં સુધી આવી પ્રતિબદ્ધતા કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી આરોપીઓને કસ્ટડીમાં મોકલી દેવા;

(બી) જામીન સંબંધિત આ સંહિતાની જોગવાઈઓને આધિન, આરોપીઓને સુનાવણી દરમિયાન અને તેના સમાપન સુધી કસ્ટડીમાં મોકલી દો;

(સી) તે અદાલતને કેસનો રેકૉર્ડ અને દસ્તાવેજો અને લેખો, જે કોઈ હોય તો, જે પુરાવામાં રજૂ કરવાના હોય તે મોકલો;

(ડી) સેશન કોર્ટને કેસની પ્રતિબદ્ધતાની સરકારી વકીલને જાણ કરવી:

પરંતુ આ કલમ હેઠળની કાર્યવાહી સંજ્ઞાન લેવાની તારીખથી નેવું દિવસના સમયગાળાની અંદર પૂર્ણ થવી જોઈએ અને આવા સમયગાળાને મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા લેખિતમાં નોંધવાના કારણો માટે એકસો એંસી દિવસથી વધુ ન હોય તેવા સમયગાળા માટે લંબાવી શકાય:

વધુમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે આરોપી અથવા પીડિત અથવા સત્ર અદાલત દ્વારા સુનાવણીપાત્ર કેસમાં આવી વ્યક્તિ દ્વારા અધિકૃત કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવેલી કોઈપણ અરજી, કેસના સમર્પણ સાથે સત્ર અદાલતમાં મોકલવામાં આવશે.”

૨૪૯. કાર્યવાહી માટે કેસ ખોલવો.—જ્યારે આરોપી કલમ ૨૩૨ હેઠળ અથવા હાલમાં અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈ કાયદા હેઠળ કેસની પ્રતિબદ્ધતાને અનુસરીને અદાલતમાં હાજર થાય છે અથવા લાવવામાં આવે છે, ત્યારે ફરિયાદી આરોપી સામે લાવવામાં આવેલા આરોપનું વર્ણન કરીને અને આરોપીના અપરાધને સાબિત કરવા માટે તે કયા પુરાવા દ્વારા દરખાસ્ત કરે છે તે દર્શાવીને તેનો કેસ શરૂ કરશે.

૨૫૦. ડિસ્ચાર્જ કરો.—(૧) આરોપી કલમ ૨૩૨ હેઠળ કેસ દાખલ થયાની તારીખથી સાઠ દિવસના સમયગાળાની અંદર ડિસ્ચાર્જ માટે અરજી કરી શકે છે.

(૨) જો, કેસના રેકૉર્ડ અને તેની સાથે રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજોની વિચારણા કર્યા પછી, અને આ વતી આરોપી અને ફરિયાદી પક્ષની રજૂઆતો સાંભળ્યા પછી, ન્યાયાધીશ માને છે કે આરોપી સામે કાર્યવાહી કરવા માટે પૂરતો આધાર નથી, તો તે આરોપીને મુક્ત કરશે અને આમ કરવા માટેના તેના કારણો રેકૉર્ડ કરશે.

૧૪. આ યોજના આમ શ્રેશોલ્ડ તબક્કે આરોપીની જાણકાર ભાગીદારી પર ભાર મૂકે છે.

મર્યાદા અને સંયમ પર કાયદો:

૧૫. કલેક્ટર, જમીન સંપાદન, અનંતનાગ વિરુદ્ધ એમ. એસ. ટી. કાટીજી, (૧૯૮૭) ૨ એસ. સી. સી. ૧૦૭ માં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે વ્યવહાર કરતી વખતે તકનીકી વિચારણાઓ પર વિલંબની માફી સાથે. નોંધપાત્ર ન્યાય હોવો જોઈએ.

૧૬. એન. બાલાકૃષ્ણન વિરુદ્ધ એમ. કૃષ્ણમૂર્તિ, (૧૯૯૮) ૭ એસ. સી. સી. ૧૨૩ માં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે વિલંબની લંબાઈ નિર્ણાયક નથી; શું મહત્વનું છે કે શું પૂરતું કારણ બતાવવામાં આવ્યું છે અને શું વિલંબ પ્રામાણિક છે.

૧૭. પથપતિ સુબ્બા રેડ્ડી (મૃત્યુ પામ્યા) માં એલ. આર. એસ. અને અન્યો વિરુદ્ધ વિશેષ નાયબ કલેક્ટર (એલ. એ.), એ. આઈ. આર. ૨૦૨૪ એસ. સી. (સપ) ૧૮૩૫, સર્વોચ્ચ અદાલતે પુનરોચ્ચાર કર્યો હતો કે માફીનો નિર્ણય કરતી વખતે કેસની ગુણવત્તાની તપાસ ન કરવી જોઈએ અને જ્યાં પર્યાપ્ત કારણ દર્શાવવામાં આવે ત્યાં અદાલતો વિવેકબુદ્ધિ જાળવી રાખે છે.

દસ્તાવેજો અને પૂર્વધારણાના પુરવઠા પર કાયદો:

૧૮. આરોપીઓને દસ્તાવેજો પૂરા પાડવાના મહત્વ પર *ઓરિસ્સા રાજ્ય વિરુદ્ધ દેબેન્દ્ર નાથ પાધી, (૨૦૦૫) ૧ એસ. સી. સી. ૫૬૮* માં ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે, જેમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે ડિસ્ચાર્જના અધિકારનો ઉપયોગ કેસના રેકૉર્ડ અને તેની સાથે રજૂ કરેલા દસ્તાવેજોના આધારે થવો જોઈએ, અને આરોપી આરોપના તબક્કે અસરકારક બચાવ માટે આવી સામગ્રી પર આધાર રાખવાનો હકદાર છે.

૧૯. *ભારત સંઘ વિરુદ્ધ પ્રફુલ્લ કુમાર સામલ, (૧૯૭૯) ૩ એસ. સી. સી. ૪* માં, સર્વોચ્ચ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે આરોપમુક્તિના તબક્કે, કોર્ટે આગળ વધવા માટે પૂરતા આધારો અસ્તિત્વમાં છે કે કેમ તે નક્કી કરવા માટે રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીનું મૂલ્યાંકન કરવું આવશ્યક છે.

૨૦. તે સમાન રીતે નક્કી કરવામાં આવે છે કે જ્યાં સુધી પૂર્વગ્રહ દર્શાવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી પ્રક્રિયાગત અનિયમિતતાઓ કાર્યવાહીને દૂષિત કરતી નથી. ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૬૫ (બી. એન. એસ. એસ. ની કલમ ૫૧૧) એ સિદ્ધાંતને મૂર્તિમંત કરે છે કે ભૂલો, ભૂલો અથવા

અનિયમિતતાઓ કાર્યવાહીને દૂષિત કરશે નહીં સિવાય કે ન્યાયની નિષ્ફળતા હકીકતમાં થઈ હોય.

વિચારણા:

(અ) કલમ ૨૫૦ હેઠળ સાઠ દિવસના સમયગાળાની પ્રકૃતિ:

૨૧. સાઠ દિવસનો સમયગાળો માત્ર ટ્રિગર મિકેનિઝમ તરીકે કામ કરે છે તેવી શ્રી મિહિર જોશીની રજૂઆત તેના સંપૂર્ણ સ્વરૂપમાં સ્વીકારી શકાતી નથી.વિધાનસભાએ સભાની ઝડપી સુનાવણીને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સભાનપણે એક નિર્ધારિત સમયમર્યાદા રજૂ કરી છે.જો આરોપીઓને મર્યાદાના સંદર્ભ વિના કોઈપણ તબક્કે ડિસ્ચાર્જ અરજીઓ દાખલ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હોત, તો વૈધાનિક પ્રિસ્ક્રિપ્શનને નિર્થક ગણવામાં આવશે.

૨૨. જો કે, તે સમાન રીતે સારી રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે મર્યાદાની જોગવાઈઓ સામાન્ય રીતે ઉપાયને નિયંત્રિત કરે છે, અંતર્ગત સંરક્ષણને નહીં.ડિસ્ચાર્જ માંગવાનો અધિકાર સાઠ દિવસની સમાપ્તિ પર આપમેળે સમાપ્ત થતો નથી; તેના બદલે, ઉપાય પર્યાપ્ત કારણ દર્શાવવામાં આવે તો વિલંબને માફ કરવામાં કોર્ટની વિવેકબુદ્ધિને આધિન બને છે.વધુમાં જો આરોપી આરોપમુક્તિની

અરજીને પસંદ ન કરે તો પણ અદાલત આરોપ ઘડતા પહેલા તેના ન્યાયિક દિમાગને લાગુ કરવા માટે બંધાયેલી છે અને જો આરોપ ઘડવા માટે પૂરતી સામગ્રી ન મળે તો કોર્ટે આરોપીઓને મુક્ત કરવો પડશે.

૨૩. આમ, કલમ ૨૫૦ (૧) ના આધારે આરોપી કલમ ૨૩૨ હેઠળ કેસ દાખલ થયાની તારીખથી સાઠ દિવસના સમયગાળાની અંદર ડિસ્ચાર્જ માટેની અરજીને પસંદ કરી શકે છે, જો તે આવી અરજીને પસંદ કરવા માંગતો હોય, પરંતુ, કોર્ટના માનવામાં આવેલા અભિપ્રાયમાં, તે યોગ્ય કેસોમાં ન્યાયિક વિવેકબુદ્ધિને બાકાત રાખતો નથી અથવા જ્યાં વિલંબ કેસની હાલની હકીકતોમાં આરોપીને આભારી નથી.આમ, એવું માની શકાય છે કે બી. એન. એસ. એસ. ની કલમ ૨૫૦ (૧) હેઠળ ૬૦ દિવસનો સમયગાળો પ્રક્રિયાને નિયંત્રિત કરે છે અને તે ડિસ્ચાર્જ મેળવવાના અધિકારને નાબૂદ કરતું નથી.તે યોગ્ય કેસોમાં ન્યાયિક વિવેકબુદ્ધિને પણ બાકાત રાખતું નથી જ્યાં વિલંબની માફીને ધ્યાનમાં લેતી વખતે વિલંબ આરોપીને આભારી નથી કારણ કે તે વર્તમાન કેસની હકીકતોમાંથી પ્રથમ દૃષ્ટિએ પ્રતિબિંબિત કરે છે.

(બી) અમુક દસ્તાવેજો પૂરા ન થવાની અસર:

૨૪. શ્રી નિરુપમ નાનાવતીની એવી દલીલ કે આ કમિટલ પોતે દૂષિત છે, તેની સાવચેતીપૂર્વક તપાસની જરૂર છે.કલમ ૨૩૨ કમિટલ પહેલાં કલમ ૨૩૦ નું પાલન ફરજિયાત કરે છે.દસ્તાવેજોનો પુરવઠો ખરેખર અર્થપૂર્ણ બચાવ માટે એક પૂર્વવર્તી શરત છે.

૨૫. જો કે, રેકૉર્ડ સૂચવે છે કે કાર્યવાહીનો આધાર બનાવતા આરોપપત્રના કાગળો પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા.ફરિયાદ ડિસ્ચાર્જ અરજીઓના જવાબમાં ઉદ્દેખિત કેટલીક વધારાની સામગ્રી સાથે સંબંધિત છે.

૨૬. નિર્ણાયક પ્રશ્ન એ છે કે શું પ્રારંભિક તબક્કે આવા બિન-પુરવઠાને કારણે નિર્દર્શક પૂર્વગ્રહ થયો છે.

૨૭. તે સારી રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે પ્રતિબદ્ધ કાર્યવાહી પ્રકૃતિમાં વહીવટી હોય છે અને ગુણદોષ પર ચુકાદો આપતી નથી.જ્યાં સુધી ન્યાયની નિષ્ફળતા દર્શાવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી દરેક પ્રક્રિયાગત ભૂલ માટે પ્રતિબદ્ધતાને રદબાતલ જાહેર કરી શકાતી નથી.

૨૮. જો ફરિયાદી પક્ષ આરોપપત્રના રેકૉર્ડની બહારના વધારાના દસ્તાવેજો પર આધાર રાખવા માંગે છે, તો આવી સામગ્રી સામાન્ય રીતે કાયદા અનુસાર રેકૉર્ડ

પર લાવવી જોઈએ અને તેના પર આધાર રાખતા પહેલા આરોપીને રજૂ કરવી જોઈએ.જો કે, આવા અનુગામી પુરવઠો, પોતે જ, નિષ્પક્ષ સુનાવણીને અસર કરતો પૂર્વગ્રહ સ્થાપિત ન થાય ત્યાં સુધી કમિટલ અથવા કેસની શરૂઆતને પાછલી અસરથી અમાન્ય બનાવશે નહીં.

૨૯. વર્તમાન કેસમાં, યોગ્ય ઉપાય કમિટલ એ. બી. ઇનિશિયોને રદબાતલ જાહેર કરવાનો નથી, પરંતુ તે સુનિશ્ચિત કરવાનો છે કે ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા વિશ્વાસ કરવા માંગવામાં આવેલી તમામ સામગ્રીના સંપૂર્ણ પુરવઠા પછી ડિસ્ચાર્જ અરજીઓ પર નવેસરથી વિચાર કરવામાં આવે.જો કે, એ નિર્દેશ કરવો યોગ્ય રહેશે કે આરોપીઓએ પ્રતિબદ્ધ આદેશ અથવા કેસ શરૂ કરવાને પણ પડકાર્યો નથી, જો કે સંપૂર્ણ ન્યાય કરવા માટે ઉપરોક્ત દલીલો સાથે વ્યવહાર કરવામાં આવે છે.

(સી) વિલંબ માફીને પાત્ર છે કે કેમ:

૩૦. તાત્કાલિક કિસ્સામાં, ઉપરના ફકરા ૬ માં કોષ્ટક સ્વરૂપમાં ઉલ્લેખિત વિગતોમાં ઉલ્લેખિત તારીખો પણ લેવામાં આવે છે, જેમ કે, મહત્તમ વિલંબ, સાઠ દિવસથી વધુ, લગભગ ૧૪૦ દિવસ (સીઆરઆરએ નંબરમાં. ૪૯/૨૦૨૬ અને ૨૨૬/૨૦૨૬) છે.એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે અમુક દસ્તાવેજો

પછીથી પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા અને ડિસ્ચાર્જનો અધિકાર એક મૂલ્યવાન વૈધાનિક રક્ષણ છે, આ અદાલતને સંતોષ છે કે પૂરતું કારણ દર્શાવવામાં આવ્યું છે.

૩૧. વિદ્વાન સત્ર ન્યાયાધીશે માફીને નકારી કાઢતી વખતે ગુણદોષની જાહેરાત કરી હતી. **પાથાપતિ સુબ્બા રેડ્ડી (ઉપરોક્ત)** માં જણાવ્યા મુજબ, આવો અભિગમ અસ્વીકાર્ય છે.

૩૨. ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રે નિષ્પક્ષતા સાથે ઝડપી સુનાવણીમાં સમાધાન કરવું જોઈએ. વર્તમાન તથ્યોમાં કડક અને તકનીકી અભિગમ નોંધપાત્ર ન્યાયને હરાવી દેશે.

નિર્ણય:

૩૩. ઉપરોક્ત કારણોસર, આ અદાલત જણાવે છે:

(૧) આરોપી સામાન્ય રીતે ૬૦ દિવસની અંદર ડિસ્ચાર્જ માટે અરજી કરી શકે છે, પરંતુ, ૬૦ દિવસથી વધુ, જ્યાં વિલંબ સંતોષકારક રીતે

સમજાવવામાં આવે છે ત્યાં ડિસ્ચાર્જ માંગવાનો તેનો અધિકાર નાબૂદ થતો નથી.

(૨) સમર્પણની કાર્યવાહી માત્ર એટલા માટે રદ કરવામાં આવતી નથી કારણ કે કેટલાક વધારાના દસ્તાવેજો પછીથી પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા; જો કે, નિષ્પક્ષતા માટે જરૂરી છે કે ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલી સામગ્રીના સંપૂર્ણ પુરવઠા પછી જ ડિસ્ચાર્જ અરજીઓ પર વિચાર કરવામાં આવે.

(૩) વિદ્વાન સત્ર ન્યાયાધીશે વિલંબને માફ કરવાનો ઇનકાર કરીને અને માફીના તબક્કે ગુણદોષમાં પ્રવેશ કરીને ભૂલ કરી હતી.

અંતિમ આદેશ:

૩૪. ઉપરના ફક્ત ૬ માં વિગતવાર જણાવ્યા મુજબ, આ પુનરાવર્તન અરજીઓમાં વિવાદિત આદેશો રદ કરવામાં આવે છે અને અલગ રાખવામાં આવે છે. ડિસ્ચાર્જ અરજીઓ દાખલ કરવામાં વિલંબને આથી માફ કરવામાં આવે છે.

૩૫. ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા વિશ્વાસ કરવા માંગવામાં આવેલા તમામ દસ્તાવેજો આરોપીઓને યોગ્ય રીતે રજૂ કરવામાં આવે છે તેની ખાતરી કર્યા પછી અને બંને પક્ષોને સુનાવણીની સંપૂર્ણ તક આપ્યા પછી, દોષમુક્તિની અરજીઓ ગુણદોષના આધારે નવેસરથી નક્કી કરવા માટે વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટને નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. વિદ્વત અદાલત અગાઉના આદેશો અથવા આ આદેશમાં સમાવિષ્ટ કોઈપણ અવલોકનોથી અપ્રભાવિત રહેશે.

૩૬. તે મુજબ નિયમ સંપૂર્ણ બનાવવામાં આવે છે.

[ન્યાયમૂર્તિ શ્રી પી. એમ. રાવલ]

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*